

"הצד השני של המטבע" – ייצוג נטיות חשיבה בבלוג למידה (פוסטר)

גילה קורץ
המרכז ללימודים אקדמיים
gila_k@mia.ac.il

אלה פלג
המרכז ללימודים אקדמיים
elapeleg@gmail.com

On the Flip Side of the Coin – Thinking Dispositions in Learning Blogs (Poster)

Ela Peleg
The College for Academic Studies in
Or Yehuda

Gila Kurtz
The College for Academic Studies in
Or Yehuda

Abstract

A new field of research has developed over the last few decades, called This paper describes a study of a blog, a web 2.0 application, as a learning tool for promoting thinking dispositions. The study was conducted at the College for Academic Studies in Israel, in the Master Program of ICT and Learning. Data was collected from a sample of students' blogs using a rubric that was developed for the study.

The results show that students' postings displayed evidence of thinking dispositions processes. Evidence of a variety of thinking dispositions was found in most of the blogs In addition, the findings indicate an impressive increase over time of the representations of thinking dispositions.

Keywords: learning blog, thinking dispositions, development, quality thinking.

תקציר

התמורות שעברו על העולם בעידן המידע וההתפשטות המהירה של טכנולוגיות המידע והתקשורת זימנו הבנייתן של תפיסות פדגוגיות חדשניות בתהליך החינוכי ובכללן, מתגבר השימוש ביישומי Web 2.0 להוראה ולמידה. למרות שמרבית יישומים אלה לא פותחו לצרכי למידה הם מזמנים אפיקי תקשורת וכלים שיתופיים, היכולים לסייע ברכישת מאפייני האוריינות החדשים, הנדרשים ל"חברת הידע" (חן וקורץ, 2011).

בלוג, שהינו יישום טכנולוגיות Web 2.0, מוגדר כיומן רשת – אתר אינטרנט הכולל מגוון של תכנים וקישורים. יישום זה אינו חדש לגמרי ובעידן טרום התקשוב תלמידים נהגו לנהל "יומן שדה" לתיעוד פעילויותיהם הלימודיות. בתצורתו המתקשבת הוא מזמן ללומדים מעורבות בלמידה, העצמה תוך מקום להשמעת הקול האישי, מזמן למידת עמיתים, פיתוח חשיבה ביקורתית רפלקטיבית ומעודד כתיבה (קורץ וחן, 2012). סביבה כזו עשויה לקדם שימוש בנטיות חשיבה בצד זימון לפתיחות וחשיפה למקורות מידע מגוונים. פורת וקורץ (2012) מצאו במחקרן עדויות לכך שהבלוג מהווה אכסניה לפעילות קוגניטיביות המאפיינות חשיבה מסדר גבוה.

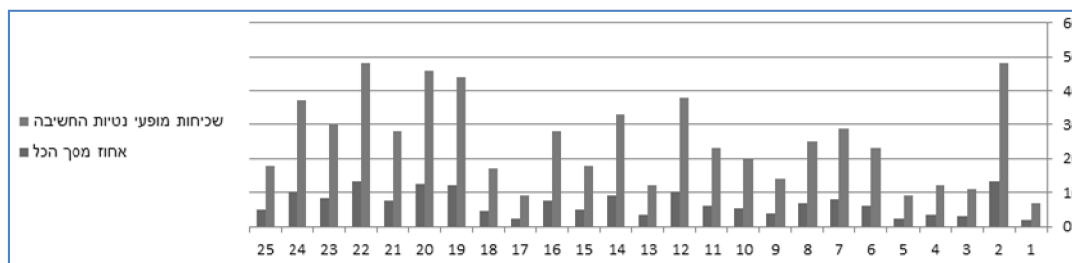
אחד התחומים המרכזיים בשיח החינוכי הינו תחום הקניית תהליכי החשיבה: על בסיס גישת "מיומנויות החשיבה" (Bloom, 1956), התפתחה גישה נוספת המכונה: "גישת נטיות החשיבה". פרקינס (2009), הגדיר נטיות חשיבה

(Thinking Dispositions) כיחידות ניתוח של ההתנהגות הקוגניטיבית. כלומר, קטגוריות המגדירות את איכות החשיבה.

השימוש ההולך וגובר ביישום בלוג למידה במרחב הווירטואלי המשרת את תחומי החינוך והפדגוגיה, מעלה שאלות בסיסיות מהותיות הנוגעות לתהליכים הקוגניטיביים העשויים להתרחש בחשיבה בעת וכתוצאה מהשימוש בו.

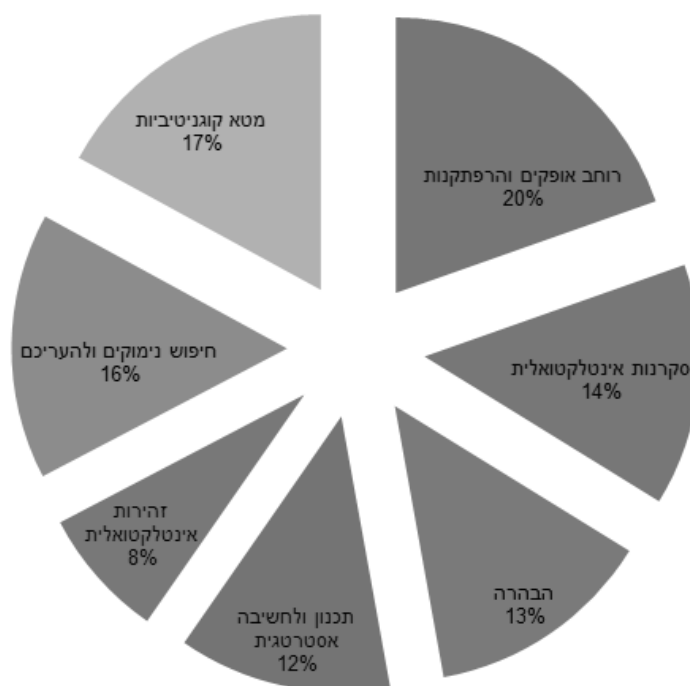
המחקר הנוכחי, מציע רובד חדש להבנת הלמידה מנקודת מבט של השינויים הקוגניטיביים החלים בדפוסי החשיבה של הלומד המשתמש ביישום של בלוג למידה. כלומר: האם ניתן למצוא בבלוגים עדויות לתכונות קוגניטיביות המייצגות נטיות חשיבה. אנו סבורים, כי לשימוש בבלוג למידה יש פוטנציאל רב לקיום ייצוגי נטיות חשיבה, לשימוש במגוון ייצוגי נטיות חשיבה וכן לעלייה בהיקף שכיחותן לאורך זמן הכתיבה בבלוג הלמידה. האמצעי המרכזי לאיסוף הנתונים במחקר: ניתוח תוכן של מדגם בלוגי למידה של סטודנטים. קטגוריות ניתוח התוכן התבססו על מחוון שפותח לצורך מחקר זה ושימש בסיס לזיהוי נטיות החשיבה ורכיביהם בתוכן הרשומות של בלוגי הלמידה.

ממצאי המחקר הראו כי **בכל הבלוגים נמצאו ייצוגים לנטיות החשיבה** בהיקף ניכר (ראו איור מספר 1 להלן).

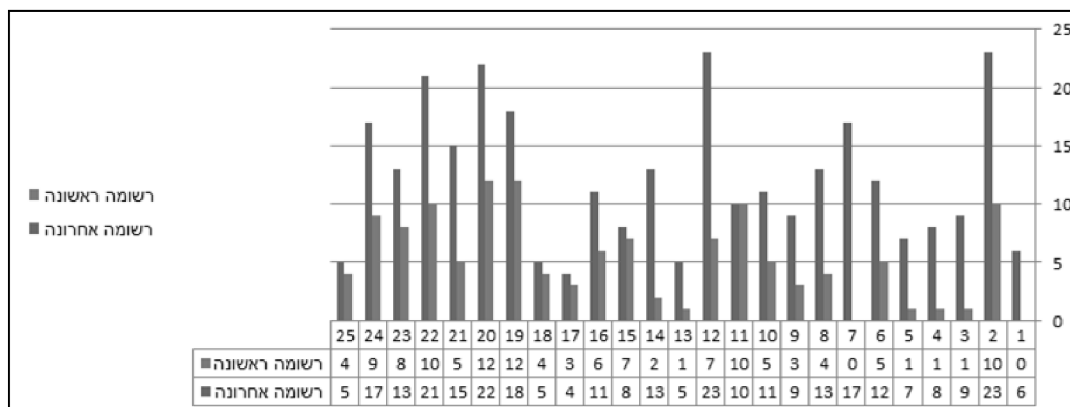
איוור 1. ייצוגי מופעי נטיות החשיבה על פי בלוג

כמעט בכל הבלוגים נעשה שימוש במגוון נטיות חשיבה (ראו איור 2 להלן).

איוור 2. ייצוגי מגוון נטיות החשיבה על פי בלוג

בנוסף, הממצאים מצביעים על עלייה פי 2.3 בשכיחות ייצוגי נטיות החשיבה בין תקופת התחלת הכתיבה בבלוג לבין סיומה (ראו איור 3 להלן).

איור 3. מופעי נטיות החשיבה ראשונה ואחרונה

לסיכום, יישומים חדשניים כדוגמת הבלוג, מקדמים ומניעים את מבנה ההתעניינות (דברים שעליהם חושבים) ואת היקף הידע הקיים.

תוצאות מחקר אמפירי זה, מעידות כי בלוג למידה מזמן ייצוגי נטיות חשיבה הן בכמות והן במגוון. כמו כן, ניתן לזהות בפעילות לימודית באמצעות יישום הבלוג, תהליך התפתחות בהיקף ייצוגי נטיות החשיבה. הבלוג יכול לשמש לפעילות מחשבתית מדויקת ויסודית, חקר עצמאי, חשיבה גמישה ויצירתית והשימוש בו מעודד תהליכי רפלקציה. בדומה לממצאי המחקר הנוכחי ולמחקרן של פורת וקורץ (2012) ניתן לראות בבלוג הלמידה עדויות לפיתוח חשיבה גבוהה ומכאן שהוא יכול לשמש כאחת הדרכים לקידום מטרה זו.

"הצד הראשון של המטבע", הוא הנטייה לבחון דברים מנקודת מבט אחת בלבד מתוך מגוון האפשרויות שישנן. לעומת זאת, הנטייה להתבוננות בדברים מתוך מגוון נקודות מבט, הגמשת דפוסי החשיבה, גילוי אמפטייות ופיתוח יכולת ההקשבה לאחר, היא היכולת להאזין "מעבר למילים" ולראות מעבר למעשים את אופק הכוונות החיוביות שמאחורי התנהגויות שונות ובעצם זו היכולת להסתכל גם על הצד השני של המטבע.

מילות מפתח: בלוג למידה, נטיות חשיבה, פיתוח חשיבה איכותית.

מקורות

בן עמי, י' וחוץ, ד' (2011). טכנולוגיות הידע הדיגיטליות – הרחבה של יכולות קוגניטיביות קיימות או שינוי קוגניטיבי איכותי? בתוך: ד' חן וגי' קורץ (עורכים), **תקשוב, למידה והוראה** (עמ' 35–76). אור-יהודה: המרכז ללימודים אקדמיים.

קורץ ג' (2011). הטמעת טכנולוגיות תקשוב בישראל: אתגרים ומימוש. בתוך: ד' חן וגי' קורץ (עורכים), **תקשוב, למידה והוראה** (עמ' 11–32) אור-יהודה: המרכז ללימודים אקדמיים.

קורץ, ג' וחוץ, ד' (2012). **מתקוונים ללמידה: ארגז כלים דיגיטלי למורה**. אור יהודה: המרכז ללימודים אקדמיים.

פורת, נ' וקורץ, ג' (2012). ייצוגי אסטרטגיות חשיבה מסדר גבוה בבלוגים לימודיים. בתוך: י' עשת-אלקלעי, א' כספי, ס' עדן, נ' גרי, י' יאיר וי' קלמן (עורכים), **האדם הלומד בעידן הטכנולוגי** (עמ' 191–201). רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, 29 בפברואר 2012.
<http://www.openu.ac.il/innovation/chais2012/downloads/w-9.pdf>

Bloom, B.S.(ed.) (1956). *Taxonomy of educational objective: The classification of educational goals*. New York: David Mckay Company.

Perkins, D.N., (2009). *Making learning whole: How seven principles of teaching can transform education*, Jossey-Bass, San Francisco.

Rutter M. (2006). *Genes and behavior. Nature-nurture interplay explained*. Blackwell Publishing.